

Havuhuppukuoriainen

Slät tallkapuschongbagge
Stephanopachys linearis

Uhanalaisuusluokka (IUCN): silmälläpidettävä (NT)

Rauhoitettu (LSA 1066/2023)

EU:n lajikoodi: 1926

Luontodirektiivin laji (liite II)

BOR suojelutaso epäsuotuisa riittämätön, paraneva

Luonnehdinta

Havuhuppukuoriainen on pitkänomainen (4–7 mm pitkä) ja musta kovakuoriainen. Sen peitinsiivet ovat sileät ja kiiltävät, mutta etuselkä on rosopintainen. Havuhuppukuoriaista muistuttavan mäntyhuppukuoriaisen (*Stephanopachys substriatus*) peitinsiivet ovat rosopintaiset ja himmeät.

Elinympäristö ja levinneisyys

Havuhuppukuoriainen elää männyllä ja kuusella ja sitä tavataan lähes pelkästään palaneissa metsissä, vaikka se ilmeisesti pystyy elämään palamattomissakin metsissä. Se hakeutuu usein palaneisiin mutta vielä eläviin puihin, mutta viihtyy myös kuivemmissä kuolleissa puissa. Muutamia vuosia palon jälkeen esiintymät voivat olla runsaita, ja kuoriaisia on löydetty puista vielä noin kymmenen vuotta palon jälkeen.

Havuhuppukuoriaisen toukat kaivavat käytäviään pääasiassa kuoreen, mutta myös nilakerrokseen. Sukupolviaika lajilla on luultavammin kaksivuotinen. Tuoreen havuhuppukuoriaisesiintymän voi havaita kuoren pinnalle tulevan ruskean, hienojakoisen purun perusteella. Havuhuppukuoriainen on esiintynyt Suomessa aikaisemmin lähes koko maassa, mutta nykyisin sitä tavataan pääasiassa Pohjois-Karjalassa Ilo-mantsin–Lieksan seudulla, Kainuussa, Kuusamossa ja Lapissa. Lajista on kuitenkin hajahavaintoja myös maan eteläpuoliskosta aina etelärannikolle saakka.

Nykytila ja uhkatekijät

Havuhuppukuoriaiskanta on taantunut voimakkaasti metsäpalojen vähenemisen myötä. Vaikka monet havaintopaikat ovat suojeltuja, ei pelkkä metsien suojelu riitä turvaamaan lajin elinmahdollisuuksia, jos tulen vaurioittamaa puuta ei ole tarjolla. Suojelua vaikeuttavat metsäpalojen sattumanvaraisuus ja paloalueiden lyhytaikaisuus.

Hoitosuosituks

Havuhuppukuoriainen on rauhoitettu luontodirektiivin laji, joka hyötyy elinympäristöissä tehtävistä hallituista kulutuksista, jos kulotusalueelle jää riittävästi tulen vaurioittamia puita. Havuhuppukuoriainen näyttää hyötynneen viime vuosina tutkimus- ja ennallistamistarkoituksissa toteutetuista metsien poltoista ja se on tavattu uudelleen paikoin Hämeessä ja Keski-Suomessa. Suojelua helpottaa lajin hyvä leviämiskyky. Havuhuppukuoriainen elää palon jälkeen alueella vain noin 10 vuotta, ja vaikka sen jälkeen alueella ei havuhuppukuoriaisen kannalta olekaan merkitystä, voi se olla tärkeä monille muille lajeille. Luonnonhoidollisen kuluksen toteuttamiseen on mahdollista hakea rahoitusta METSO-ohjelman kautta.

Lähteet

- Ilmonen, J., Ryttylä, T. & Alanen, A. (toim.). 2001. Luontodirektiivin kasvit ja selkärangattomat eläimet – Suomen Natura 2000 -ehdotuksen luonnontieteellinen arviointi. Suomen ympäristökeskus, Helsinki. Suomen ympäristö 510. 177 s.
- Rassi, P., Alanen, A., Kemppainen, E., Vickholm, M. & Väisänen, R. 1986. Uhanalaisten eläinten ja kasvien suojelutoimikunnan mietintö. Osa II. Suomen uhanalaiset eläimet. Komiteamietintö 1985:43, Ympäristöministeriö. 466 s.

Kuva: Pekka Malinen, Luomus, CC-BY-SA-4.0